

Teorije psihičnega razvoja

Zlatka Cugmas

VEDENJSKE TEORIJE

20. stol.: PREUČEVANJE VEDENJA
(ekstraspekција);

refleksologija + behaviorizem;

fiziološka podlaga;

rast elementov;

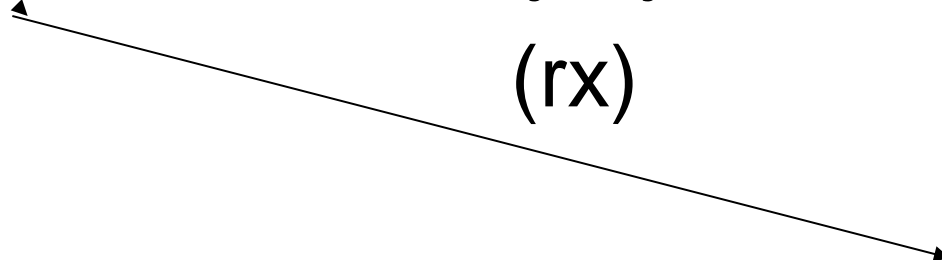
eksperimenti z živalmi

- **KLASIČNO POGOJEVANJE** (Pavlov,
Watson: Mali Albert)

Poskus s psom (Pavlov)

Zvonec -----→ lajanje
(pd) (rx)

Hrana -----→ slinjenje slinjenje
(bd) (br) (pr)

- INSTRUMENTALNO, OPERATIVNO POGOJEVANJE (Skinner)
- Novi behaviorizem: S --→ ■ --→ R
- POSNEMANJE (Bandura):
Izpostavitelj --→ Osvojitelj --→ Sprejetje

PSIHOANALITSKA TEORIJA

- Izvor: romantična filozofija 19. st., judovsko-krščanska tradicija

- **SIGMUND FREUD** (1856-1939):

NAGONI:

- Eros (libido)
- Thanatos (agresivnost)

KOMPONENTE OSEBNOSTI:

- Id – ono (ob rojstvu)
- Ego – jaz (omejitve, 6. mes.)
- Superego – nadjaz (po 3. letu)

PRINCIP UGODJA:

- Sprostitev libida: užitek
- Blokada libida: bolečina

PRINCIP REALNOSTI: cilj je zadovoljitev potreb

- Zavedno
- Predzavedno
- Nezavedno

OBRAMBNI MEHANIZMI:

- Represija (potlačitev)
- Zanikanje (nepriznavanje zaznanega)
- Introjeksija (tuje dobre lastnosti pripišemo sebi)
- Sublimacija (preusmeritev gonskega impulza k drugemu cilju)

- Sprevráčanje (preoblikovanje impulza v njegovo nasprotje)
- Racionalizacija (opravičevanje z izgovori)
- Pobeg (fizični umik in sanjarjenje)

Psihoseksualni stadiji razvoja:

- Plan
- Vlaganje energije
- Dozorevanje telesnih con
- Stalno zaporedje faz
- Krize
- Nevrotski značaji, psihične motnje- nevroze (travme): regresija, fiksacija
- Terapija: hipnoza, proste asociacije, analiza sanj, nenamerne napake v govoru

Stopnje psihoseksualnega razvoja:

1. ORALNA (do 1. leta) – usta

Jemanje, dobivanje: čezmerni jedci, pivci, kadilci, “požiralci” informacij, “lačni” ljubezni ...; odvisnost, depresivnost, strah pred izgubo, težave s hranjenjem in prebavo; depresivna psihonevroza

2. ANALNA (2 - 3. leta) – anus

Redoljubnost, natančnost, varčnost, trmoglavost, togost, zaradi dela pretirana zaskrbljenost; prisilna psihonevroza

Stopnje psihoseksualnega razvoja

2:

3. FALIČNA (3 – 5. leta) – spolni organi

Ojdipov, Elektrin kompleks; pretirana težnja po ugajanju in uveljavljanju, bahavost, samoljubnost, vihravost, drznost; histerična psihonevroza

4. LATENCA (do 7. leta do pubertete)

5. GENITALNA

Stopnje psihosocialnega razvoja (E. Erikson)

1. ZAUPANJE – nezaupanje (0 – 1. leta) – upanje in optimizem
2. AVTONOMNOST – sram, dvom (1 – 4) – volja
3. INICIATIVNOST – krivda (4 – 5) – namernost
4. MARLJIVOST – manjvrednost (6 -11) – kompetentnost

Stopnje psihosocialnega razvoja (E. Erikson) 2

5. IDENTITETA – zmeda (12 – 15) – zvestoba
6. INTIMNOST – izolacija (zgodnje odraslo obdobje) – ljubezen
7. USTVARJALNOST, GENERATIVNOST – stagnacija (srednje odraslo obdobje) – skrbnost
8. INTEGRACIJA – obup (pozno odraslo obdobje) - modrost

Kognitivna teorija

Analizirajte kognitivno teorijo po naslednjih točkah:

- Predmet preučevanja
- Metode preučevanja
- Udeleženci preučevanja
- Stopenjski razvoj?
- Kritika teorije
- Vpliv teorije na vzgojo in izobraževanje

Informacijskoprocenane teorije

Druge teorije

- Etološka (J. Bowlby)
- Evolucijska (Darwin)
- Ekološkosistemska (Bronfenbrenner):
  - a) Mikrosistem
  - b) Mezosistem
  - c) Eksosistem
  - d) Makrosistem
  - e) Kronosistem
- Sociokulturna (Vigotski)

Vpliv razvojnopsiholoških teorij na vzgojo in izobraževanje 1

Psihoanalitske teorije:

Sigmund Freud:

- Upoštevanje otrokovih čustvenih potreb
- Igra ima simbolni pomen
- Učitelj kot model identifikacije

Erikson:

- Slediti biološkemu tempu razvoja, sposobnostim

Ana Freud:

- Ozaveščanje staršev o škodljivosti neustreznega odzivanja na otrokove gone, potrebe

Vpliv razvojnopsiholoških teorij na vzgojo in izobraževanje 2

Vedenjske teorije:

Watson:

- Starši vplivajo na otrokov razvoj
- Upoštevanje urnika (- ljubkovanje)

Skinner:

- Računalniško učenje (pogojevanje)
- Vzgajajo strokovnjaki
- Postopno nestresno postavljanje zahtev

Bandura:

- Treba je poučevati
- Odrasli kot modeli (-besede)

Vpliv razvojnopsiholoških teorij na vzgojo in izobraževanje 3

Kognitivne teorije:

Piaget:

- Otrok je aktiven
- Učenje pri igri (- poučevanje, - delovni zvezki)
- Diagnosticiranje otroka
- Organizacija okolja, materiala
- Odgovori se sprejemajo (- nagrada, - kazni)
- Interakcije z vrstniki
- Naloge blizu miselnega okvira

Vpliv razvojnopsiholoških teorij na vzgojo in izobraževanje 4

Vigotski:

- Izboljšati metode poučevanja
- Učenje korak pred razvojem
- Zona proksimalnega razvoja (razdalja med aktualnim in potencialnim razvojem)
- Optimalni čas razvoja
- Učenje $\longleftrightarrow$ Razvoj
- Aktivnost, socialne interakcije

Vpliv razvojnopsiholoških teorij na vzgojo in izobraževanje 5

Etološke teorije:

- Občutljivost, varnost
- Ravnotežje med navezanostjo in raziskovanjem (-hospitalizacija, vrtci)

Humanistične teorije (Maslow, Rogers):

- Otrokova narava je pozitivna (notranja modrost, uživanje v rasti)
- Spodbujanje notranjih potencialov
- Toplina, permissivnost
- Izobraževanje: čustva (- usmerjanje, nadziranje, kritiziranje → pozaba notranjega občutka)